

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI
ARAŞTIRMA VE EĞİTİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS TÜRKİYE ULUSAL ENVANTERİ

ENVANTER BİLGİLERİ:

Unsurun Adı: Ahlat Taş İşçiliği,

Unsurun Bilinen Diğer Adları: Geleneksel Ahlat Taş İşlemeciliği, Ahlat Taş Ustalığı

Unsurun Envanter Numarası: 1.003.05/13

Unsurun Envantere Kayıt Tarihi: 28/09/2009

Unsuru İlişkin Envanter Güncelleme Tarihleri: 03/08/2012, 13/03/2013, 07/12/2020

Unsurun Somut Olmayan Kültürel Miras Alanları:

- Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar
- Geleneksel Zanaatkarlık/ El Sanatları Geleneği

Unsurun Yer Aldığı Grup Başlığı: Geleneksel Mimari ve Yapı Ustalığı (Taş, tuğla, kerpiç, metal, ahşap, cam vb.)

Ana Unsur Başlığı: Geleneksel Taş Yapı Ustalığı ve Taş İşlemeciliği (1.003.05)

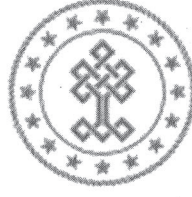
Unsurun Envantere Kayıtlı Olduğu İller: Bitlis

UNSURA İLİŞKİN BİLGİLER

Unsurun Kısa Tanımı:

Geleneksel Ahlat Taş İşçiliği; asırlardır Ahlatlı ustalarca Ahlat civarındaki taş ocaklarından volkanik Ahlat taşının çıkarılması, çıkarılan taşların işlenmesi, süslenmesi ve bu taşlarla yapı inşa edilmesine dayanan kuşaktan kuşağa aktarılan bilgileri, yöntemleri ve estetik anlayışı ifade etmektedir. Ahlat Taşı, Bitlis'in Ahlat ilçesinde Nemrut dağı eteklerinden geleneksel yöntemlerle çıkarılan volkanik bir taştır. Taş işçileri tarafından taşın çıkarılması sırasında halk takvimi ve doğayla ilgili geleneksel bilgiler de önemli bir yer tutar.

Ahlat taşının kırmızı, siyah, gri, beyaz veya kül rengi çeşitleri vardır. İlk çıkartıldığında yumuşak olan Ahlat taşları zamanla çok sertleşmektedir. Çıkarılan taş, fazla zaman

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI
ARAŞTIRMA VE EĞİTİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

geçirilmeden taş ustaları tarafından kesilerek işlenmekte ve ardından el aletleriyle süslenmektedir. Ustalarca meydana getirilen taş eserler sanat değeri taşıyan, zengin bir bezemeye sahiptir. Taş süslemeler; kazıma, kabartma ve oyma tekniğiyle gerçekleştirilmektedir. Bu taşlar; ev, cami, türbe, hamam ve köprü gibi mimari eserlerin yanı sıra mezar taşlarında, kitabelerde, çeşmelerde ve günümüzde çeşitli sanat eserlerinde de kullanılmaktadır. Bu taşlarla yapı inşa edilmesi ayrı bir geleneksel ustalık bilgisini gerektirmektedir. Ahlat Taş İşçiliğiyle yapılmış mimari eserler ve mezar taşları Ahlat kent imgesinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Unsur, Ahlat'ta yaşayan insanların kültürel kimliğinin bir parçası olduğu kadar ulusal düzeyde kültürel devamlılık hissi de yaratmaktadır.

Unsur ile ilişkin geleneksel bilgi, beceri ve uygulamalar usta-çırak ilişkisi içinde aktarılmaktadır. Son yıllarda non-formal eğitimlerle de unsurun aktarımı sağlanmaktadır.

Unsurun Coğrafi Dağılımı:

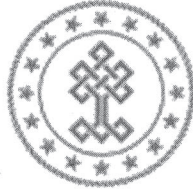
Unsur genel olarak Bitlis'in Ahlat ilçesinde icra edilmekle birlikte bazı Ahlatlı ustalar Türkiye içinde ve dışında Ahlat taş işçiliğiyle eserler de yapmaktadır.

Unsur ile İlgili Grup ve Topluluklar:

Ahlat taş işçiliğini geleneksel teknikler, yöntemler ve malzemelerle sürdüren kişiler unsurun ilgili topluluğunu oluşturmaktadır. Ancak, bu ilgili toplulukta üç ana grup bulunmaktadır: Birincisi taş ocaklarından geleneksel yöntemlerle taş çıkaran taş işçileri, ikincisi, çıkarılan taşları işleyen ve süsleyen zanaatkarlar, üçüncüsü, taşları çeşitli el aletleriyle keserek yapı inşa eden kişiler olan taş ustalarıdır.

2012 yılında Yaşayan İnsan Hazinesi ilan edilen ve 26 Kasım 2020 tarihinde 92 yaşında vefat eden Ahlat Taş Ustası Tahsin Kalender unsurun gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli bir rol oynamıştır. Tahsin Kalender birçok usta yetiştirmiş; sahip olduğu beceri ve eserleri sayesinde genç nesillerin unsura ilişkin farkındalıklarının artmasına katkıda bulunmuştur.

Ayrıca, Ahlat'ta unsurla ilgili 3 STK bulunmaktadır. Miras taşıyıcıları ve sivil toplum kuruluşları unsurla ilgili envaterin oluşturulmasında ve güncellenmesinde aktif olarak yer almaktadır.

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI
ARAŞTIRMA VE EĞİTİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

Unsurla İlgili Koruma Eylem Planı:

Kamu kurumları, ilgili sivil toplum kuruluşları, akademisyenler ve miras taşıyıcılarının aktif katılımlarıyla belirlenen ve 25 Şubat 2021 tarihinde gerçekleştirilen toplantıyla kesinleştirilen Koruma Eylem Planı 5 ana hedefe sahiptir.

- 1- Unsurun sürdürülebilirliğini tehdit eden ekonomik ve sosyal değişimlere karşı gerekli önlemlerin alınması,
- 2- Geleneksel bilgi ve becerilerin aktarılmasındaki sürekliliğin sağlanması ve usta-çırak ilişkisinin güçlendirilmesi,
- 3- Yerel düzeyde geleneksel mimari ve malzeme kullanımının yaygınlaştırılması,
- 4- Unsura ilişkin toplumsal farkındalığın artması,
- 5- Ahlat taş ocaklarının sürdürülebilirliğinin sağlanması.

Unsur ile İlgili Yayınlar Listesi:

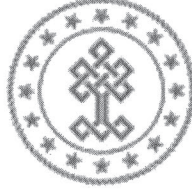
DAVULCU, Mahmut, (2015) Ahlat Yöresi Taş Ustalığı Geleneğinin Somut Olmayan Kültürel Miras Açısından Önemi ve Yapı Ustası Tahsin Kalender, Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, C:4, Sayı:7 Temmuz 2015

KARAMAĞARALI, Beyhan (1992), Ahlat Mezar Taşları, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları

SAYAN, Yüksel (1999), “Ahlatlı Sanatkarların Yetiştirilmesi ve Türk Sanatına Katkıları Üzerine”, Müze Kent Ahlat’ın Türk Kültür Tarihinde Dünü ve Bugünü Sempozyumu Bildirileri, Van: Ahlat Kaymakamlığı Yayınları.

SÜMER, Faruk (1989), “Ahlat”, TDV İslam Ansiklopedisi, c. II, İstanbul, 19-22.

TEKİN, Rahmi (2000), Ahlat Tarihi, İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları.

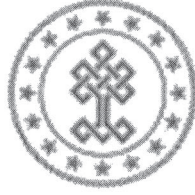

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI**
ARAŞTIRMA VE EĞİTİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Döndü AKÇAY ODABAŞI

Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanterler Şubesi Müdürü

REPUBLIC OF TURKEY
MINISTRY OF CULTURE
AND TOURISM
GENERAL DIRECTORATE OF
RESEARCH AND TRAINING

THE FORM OF ICH NATIONAL INVENTORY OF TURKEY

INVENTORY INFORMATION:

Name of the Element: Traditional Ahlat Stonework

Other Names of the Element: Traditional Ahlat Stone Carving, Craftsmanship of the Ahlat Stone

Inventory Number of the Element: 1.003.05/13

Date of the Registration: 28/09/2009

Date of the Inventory Update for the Element: 03/08/2012, 13/03/2013, 07/12/2020

ICH Domains of the Element:

- Knowledge and Practices Concerning Nature and The Universe
- Traditional Craftsmanship

Group name of the element: Traditional Architecture and Craftspeople of Structure (stone, brick, adobe, metal, glass etc.)

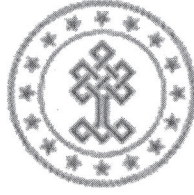
Title of the Main Element: Traditional Stone Masonry and Stonework (1.003.05)

Provinces Submitted Inventory Form for the Element: Bitlis

INFORMATION ABOUT THE ELEMENT:

Brief Description about Element:

Traditional Ahlat Stonework is the knowledge, methods, skills and aesthetic understanding, transmitted from generation to generation for centuries and based on the extraction of volcanic Ahlat stone from the quarries around Ahlat by the stone miners, shaping and ornamenting of the Ahlat stone by stone carvers, and constructing structure and creating artefacts by the practitioners of the element.

REPUBLIC OF TURKEY
MINISTRY OF CULTURE
AND TOURISM
GENERAL DIRECTORATE OF
RESEARCH AND TRAINING

Ahlat Stone is a volcanic stone extracted by traditional methods from the foothills of the Mountain Nemrut located near to Ahlat, district of Bitlis province. Stones are extracted from quarries through "nailing technique" which has been used for centuries. In this technique, the iron wedges are hammered into the rock mass in a straight line and the rock mass is extracted in the desired size and removed as a block. Folk calendar and traditional knowledge of nature have important roles in the extraction of the stone by the stone miners.

Ahlat stone has several natural colours like red, black, grey, white and ash. The extracted stone is initially easy to carve but becomes tough overtime. So, it is cut and shaped then ornamented by stone carvers with hand-tools without much delay. The ornamentation on Ahlat stone is formed by scraping, relief and carving techniques. They are generally used vegetal, geometric and calligraphic shapes that reveal a certain aesthetic understanding transmitted from generation to generation. Building a structure by using Ahlat stone requires special technique and knowledge. The construction of the buildings starts and ends in periods determined according to the traditional folk calendar. Besides the architectural works such as houses, mosques, mausoleums and bridges; the stones are also used in tombstones, inscriptions, fountains and today in various artefacts.

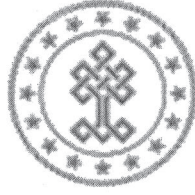
Traditional knowledge, skills, and practice related to the element is transmitted by the relationship of master-apprentices. Non-formal education is also used to transmit the element to the new generation in recent years.

Geographical Location of the Element:

The element is generally practised in the Ahlat district of Bitlis Province. However, it is encountered some stoneworks made by stonemasons and stone carvers from Ahlat by using Ahlat stone in Turkey and abroad.

Related Groups and Communities:

Concerned communities and relevant group of the element are people who maintain Ahlat stonework with traditional techniques, knowledge, methods and materials. There are three main groups in this concerned communities: The first is the stone miners, known as the "Taş

**REPUBLIC OF TURKEY
MINISTRY OF CULTURE
AND TOURISM
GENERAL DIRECTORATE OF
RESEARCH AND TRAINING**

İşçisi", who extracts stones from quarries using traditional methods. The second is the stone carvers who shape and ornament the quarried stones. There is also another group in the stone carvers who is motif designers and are called "Motifci". The third is stonemasons who build structures by shaping stones with various hand tools.

Master of Ahlat Stonework Tahsin Kalender, who registered as a Living Human Treasure in 2012 and died on 26.11.2020 at the age of 92, played an important role in the transmission of the element to the next generations. Kalender trained many apprentices and he contributed to raising awareness on the element among the young generations.

There are three NGOs located in Ahlat related to the element. Bearers and NGOs related to the element, have been played an active role in registration, revise and update of the inventory of the element.

Strategic Safeguarding Plan for the Element:

The Safeguarding Action Plan was determined with the active participation of public institutions, related NGOs, academicians, bearers and practitioners at the national meeting held on February 25, 2021. There five main objectives of the framework of the Safeguarding Action Plan:

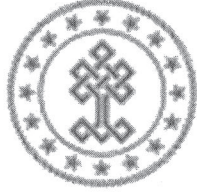
Objective-1: Taking Necessary Measures Against Economic and Social Changes Threatening the Viability of the Element,

Objective-2: Ensuring Continuity in the Transmission of Traditional Knowledge and Skills and Strengthening the Master-Apprentice Relationship,

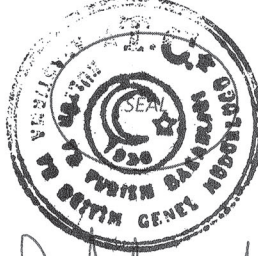
Objective-3: Dissemination of Traditional Architecture and Usage of Traditional Materials at Local Level,

Objective-4: Raising Social Awareness about the Element,

Objective-5: Ensuring the Sustainability of Ahlat Stone Quarries.

REPUBLIC OF TURKEY
MINISTRY OF CULTURE
AND TOURISM
GENERAL DIRECTORATE OF
RESEARCH AND TRAINING

Approval
[Handwritten Signature]

Döndü AKÇAY ODABAŞI

Branch Manager of National ICH Inventory

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
ARAŞTIRMA VE EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS ULUSAL ENVANTER FİŞİ

Unsurun Adı	Ahlat Taş İşçiliği	Envanter Numarası	Onay Tarihi
Diğer Adları	Geleneksel Ahlat Taş İşlemeciliği, Ahlat Taş Ustalığı	1.003.05/13	28/09/2009
Kısa Tanımı	Geleneksel Ahlat Taş İşçiliği; asırlardır Ahlatlı ustalarca Ahlat civarındaki taş ocaklarından volkanik Ahlat taşının çıkarılması, çıkarılan taşların işlenmesi, süslenmesi ve bu taşlarla yapı inşa edilmesine dayanan kuşaktan kuşağa aktarılan bilgileri, yöntemleri ve estetik anlayışı ifade etmektedir. Ahlat Taşı, Bitlis'in Ahlat ilçesinde Nemrut dağı eteklerinden geleneksel yöntemlerle çıkarılan volkanik bir taştır. Taş işçileri tarafından taşın çıkarılması sırasında halk takvimi ve doğayla ilgili geleneksel bilgiler de önemli bir yer tutar.		
SOKÜM ALANLARI	Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar; El Sanatları Geleneği		
Coğrafi Dağılım (Unsur İçin Envanter Formu Gönderen İller)	Bitlis		
İlgili Topluluk, Grup ve Bireyler (Unsurla İlgili Bilgisi ve Koruma Önerisinde Bulunanlar)	Ahlat taş işçiliğini geleneksel teknikler, yöntemler ve malzemelerle sürdüren kişiler unsurun ilgili topluluğunu oluşturmaktadır. Ancak, bu ilgili toplulukta üç ana grup bulunmaktadır: Birincisi taş ocaklarından geleneksel yöntemlerle taş çıkaran taş işçileri, ikincisi, çıkarılan taşları işleyen ve süsleyen zanaatkarlar, üçüncüsü, taşları çeşitli el aletleriyle keserek yapı inşa eden kişiler olan taş ustalarıdır. 2012 yılında Yaşayan İnsan Hazinesi ilan edilen ve 26 Kasım 2020 tarihinde 92 yaşında vefat eden Ahlat Taş Ustası Tahsin Kalender unsurun gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli bir rol oynamıştır.		

Onaylayan
07/12/2020

Dr. Serkan Emir ERKMEN

Somut Olmayan Kültürel Miras Dairesi Başkanı

Hazırlayan

7/12/2020

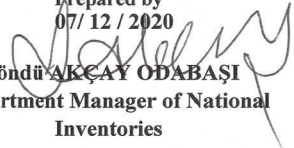
Döndü AKÇAY ODABAŞI
Ulusal Envanterler Şube Müdürü

REPUBLIC OF TURKEY
MINISTRY OF CULTURE AND TOURISM
GENERAL DIRECTORATE OF RESEARCH AND TRAINING
THE FORM OF ICH NATIONAL INVENTORY OF TURKEY

Name of the Element	Traditional Ahlat Stonework	Inventory Number	Date of Approval
Other Names of the Element	Traditional Ahlat Stone Carving, Craftsmanship of the Ahlat Stone	1.003.05/13	28/09/2009
Brief Description of the Element			
Traditional Ahlat Stonework is the knowledge, methods, skills and aesthetic understanding, transmitted from generation to generation for centuries and based on the extraction of volcanic Ahlat stone from the quarries around Ahlat by the stone miners, shaping and ornamenting of the Ahlat stone by stone carvers, and constructing structure and creating artefacts by the practitioners of the element. Ahlat Stone is a volcanic stone extracted by traditional methods from the foothills of the Mountain Nemrut located near to Ahlat, district of Bitlis province. Folk calendar and traditional knowledge of nature have important roles in the extraction of the stone by the stone miners.			
ICH DOMAIN(S)	Knowledge and Practices Concerning Nature and the Universe; Traditional Craftsmanship		
Geographical Distribution (Cities submitted inventory form for the element)	Bitlis		
Concerned Communities, Groups and Individuals (Those providing evidence for safeguarding the element)	Concerned communities and relevant group of the element are people who maintain Ahlat stonework with traditional techniques, knowledge, methods and materials. There are three main groups in this concerned communities: The first is the stone miners, known as the "Taş İşçisi", who extracts stones from quarries using traditional methods. The second is the stone carvers who shape and ornament the quarried stones. There is also another group in the stone carvers who is motif designers and are called "Motifci". The third is stonemasons who build structures by shaping stones with various hand tools. Master of Ahlat Stonework Tahsin Kalender, who registered as a Living Human Treasure		

Approved by
07/12/2020

Dr. Serkan Emir ERKMEN
Head of ICH Department

Prepared by
07/12/2020

Döndü AKÇAY ODABAŞI
Department Manager of National
Inventories